

09

evropski forum

MESEČNIK ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

BROJ 09

SEPTEMBAR 2006.

GODINA ČETVRTA

KAKO EVROPSKA UNIJA POMAŽE SRBIJI

KOMESAR BI-A ZA PROŠIRENJE OILRENU INSTITUTU ZA MAJKU I DETE U BEOGRADU, MAJ 2006.

Objavljeno kao dodatak
nedeljnika **VREME**
br. 821 od 28. septembra 2006.

Srbija i NATO

“Narod Srbije mora da zna da bi hapšenje i izručenje Mladića uslovalo pravu buduću pomoć i investicija iz Evrope i SAD, te da bi Srbija mogla da postane članica NATO-a već 2008. godine.”

(**Džordž Vojnović**, američki senator, “Dnevnik”, 8. 9. 2006)

“U NATO-u postoji jasna rešenost da se

ceo region Zapadnog Balkana integriše u evroatlantske strukture, naravno ukoliko za to postoji želja u tim državama. Zapadni Balkan je jedan od prioriteta NATO-a i njegove politike otvorenih vrata. Po ispunjavanju osnovnih preduslova koji se postavljaju i Srbiji i BiH, a sada i Crnoj Gori kao samostalnoj državi, a to je potpuna saradnja s Haškim tribunalom, otvaraju se vrata ubrzanog prijema.”

(**Branislav Milinković**, ambasador

Srbije pri NATO-u, “Dnevnik”, 8. 9. 2006)

“Srbija bi mogla da postane članica NATO-a 2010. godine, ukoliko bude postojala politička volja u Beogradu i Briselu i ako bi bili zadovoljeni tehnički uslovi. Iako je saradnja s Haškim sudom politički uslov za članstvo u Partnerstvu za mir, NATO je spreman da nastavi da podržava reformu sistema odbrane u Srbiji. Na kraju krajeva, svima nam je strateški cilj da se oslobodimo institucionalnog nasleđa Miloševićevog režima. Ako uračunamo vreme za realizaciju Akcionog plana partnerstva i godinu dana za uključivanje u taj plan posle ulaska u Partnerstvo za mir, najraniji termin bi možda bio 2010.” (**Bright Har Vege**, doskorašnji vojni ataše Norveške u Beogradu, “Danas”, 12. 9. 2006)

Srbija i EU

“Tako su u ovom trenutku odnosi Srbije i EU-a u najmanju ruku nepovoljni, mi ne sedimo skrštenih ruku, već se pripremamo za otvaranje pregovora, kad god da se to dogodi. Istovremeno pokušavamo da pošaljemo jasnu poruku, ne samo Uniji nego i našim građanima, da proces integracije, bez obzira na sve, ne sme da stoji.”

(**Tanja Mišćević**, direktorka Kancelarije Vlade Srbije za pridruživanje EU-u, “Dnevnik”, 9. 9. 2006)

“Ako srpska politička elita hoće da postigne važne spoljnopolitičke ciljeve, mnogo više vremena, energije i resursa mora biti usmereno ka ovakvim ključnim tačkama (Vašington, Brisel), a ne ka stranačkim borbama u Beogradu. Naravno, po Srbiji i po raznim kabinetima i ministarstvima postoje veoma obrazovani, profesionalni i kvalifikovani ljudi koji već znaju ove stvari. Oni su sposobni za ovakve poslove. Nažalost, izgleda da još uvek ne predstavljaju kritičnu masu koja bi preokrenula situaciju i mogla da uspostavi nov mentalitet i strategiju u sprovođenju spoljne politike. Ali dokle god se logika, dinamika i filozofska osnova trenutne srpske političke scene – borba za vlast iznad borbe za interese države i njenih građana – ne promeni, ne treba se nadati da će se međunarodni položaj Srbije bitnije poboljšati u dogledno vreme.”

(**Gordon Bardoš**, zamenik direktora Hariman instituta, Kolumbija univerzitet, Njujork, “Politika”, 1. 9. 2006)

Srbija i Kosovo

Branko Milanović, stručnjak Karnegijeve zadužbine za međunarodni mir: “... Zato se postavlja pitanje kakav treba da bude stav Srbije u situaciji u kojoj postaje izvesno da članstvo u Evropskoj uniji ne samo da može da bude odloženo za deceniju ili dve, već da postaje potpuno bespredmetno, tj. da demokratska Srbija neće prihvatiti uslove koje Evropska unija nameće. Zato srpska politika već danas treba da razvija svoj plan B, čije bi polazne tačke trebalo da budu: (1) iz spoljnopolitičkih razloga, Srbija nikada neće postati punopravni član Evropske unije, (2) Srbija mora da utoliko bolje i brže izgrađuje institucije moderne tržišne ekonomije, što znači prihvatanje i izgrađivanje unutrašnjopolitičkih institucija nalik onima koje postoje u razvijenom svetu, i (3) Srbija, na spoljnom planu, mora da se mnogo više angažuje na jačanju ekonomskih i političkih odnosa sa vanevropskim (i dosledno tome, neevroatlantskim) partnerima. Uostalom, ne treba zaboraviti da XXI vek svakako neće biti vek Evrope.” (“Politika”, 30. 8. 2006)

Vojislav Koštunica, predsednik Vlade Srbije: “Od kada postoji Srbija, svaki pripadnik našeg naroda rađa se i umire sa svešću da je Kosovo uvek bilo i da će zauvek biti sastavni deo Srbije. Nama, koji u ovom trenutku predstavljamo građane Srbije, pala je u deo najveća obaveza da ovu istinu iznova potvrdimo, upisujući je velikim i neizbrisivim slovima u novi ustav Srbije. To znači samo jedno: za državu Srbiju Kosovo nikada neće biti nezavisno. Isto tako, to znači da će za Srbiju, čak i kad bi pravnim nasiljem bio otet, Kosmet po ustavu države uvek biti njen sastavni deo. Danas je suštinski interes Srbije da donese novi ustav u kojem ćemo jednodušno, voljom svih partija, i, što je od svega važnije, voljom čitavog naroda i svih građana izraženom na referendumu, potvrditi da je Kosovo i Metohija jednostavno – Srbija.” (“Danas”, 13. 9. 2006)

Boris Tadić, predsednik Srbije:

“Naša zemlja se danas suočava i sa optužbama da mi zveckamo oružjem, a svaka takva izjava dramatično snižava naš pregovarači kapacitet. Svi mi koji učestvujemo u pregovorima molimo sve druge državne institucije da, ako ne mogu da pomognu, bar ne odmažu. Bilo kakvo spominjanje oružja snižava kredibilitet naše zemlje. Mi se upravo oslanjamo na međunarodni pravni poredak, to nam je najsnažniji argument.” (“Politika”, 13. 9. 2006)

Tomislav Nikolić, zamenik predsednika Srpske radikalne stranke: “Naši pregovarači ponavljaju da neće prihvatiti nikakvo nametnuto rešenje za Kosmet, ali nikako ne odgovaraju šta će, ukoliko do toga dođe, uraditi dan posle. Interesuje me kako ćemo se od oružja braniti, ako nas neko oružjem napadne. Ako nismo motiva i oružja, nemojte nam govoriti da je Kosmet zauvek Srbija i nemojte na mene da prebacujete priču da želim rat, jer ja od vas čujem da je Kosmet zauvek Srbija, a znate kakve to implikacije nosi.” (“Politika”, 13. 9. 2006)

“Budemo li na vlasti, prekinućemo diplomatske odnose sa svakom zemljom koja prizna nezavisno Kosovo i Metohiju.” (“Politika”, 14. 9. 2006)

Ponuda koja se ne odbija

Zbog mogućnosti da se država, privreda i društvo preobrazu u skladu sa standardima najrazvijenijih na "starom kontinentu", EU kao budućnost Srbije bila bi prihvatljiva opcija čak i da nema sve te izdašne pomoći koju Unija nudi

PIŠE: DR JOVAN
TEOKAREVIĆ

I bez obilja podataka o pomoći Evropske unije Srbiji – koje vam nudimo u ovom broju "Evropskog foruma" – jasno je da ta pomoć nema premca i da će je teško nadmašiti bilo koja država ili grupa država, ili neka međunarodna organizacija i institucija. Ni Srbija ni druge zemlje iz našeg regiona nisu izuzetak u ovoj politici Unije, već samo još jedan slučaj i potvrda nastavka te politike ove organizacije koja je najveći davalac pomoći drugim državama i regionima, kao i najveći trgovinski partner i investitor u današnjem svetu.

Kada se detaljnije pogleda na koje je naše adrese pomoć bila upućivana, lako se vidi da se uvek pokušavalo da se na najbolji i najbrži način zadovolje naše najpreče potrebe, bile one humanitarne prirode, ili u vezi sa makrofinansijama, ili sa najugroženijim sektorima privrede i društvenim grupama.

Isto važi i za ekonomske i političke reforme uopšte, a posebno za one institucionalne gde se uz podršku EU-a povećavaju sposobnosti naših institucija da bolje rade u korist sopstvenih građana i da budu sposobnije da očekivanu pomoć u raznim oblicima što bolje iskoriste. To što više ne možemo da konkuriramo za tipove intervencija Evropske unije iz prošle ili sa početka ove decenije najbolji je dokaz da je ova kontinuirana akcija već dala opipljive i nepovratne rezultate. Sada smo podobni za mnogo usmerenije i sofisticiranije vrste

pomoći, u čijoj se upotrebi direktna uključenost i odgovornost Unije smanjuju, a naša sopstvena uloga se povećava.

Uzdržanost bez razloga

Jednako korisno i podsticajno načelo dodele pomoći Evropske unije je da pomoć raste sa približavanjem Srbije članstvu Unije. Drugim rečima, tek ćemo moći da tražimo i dobijamo podršku – i to mnogo veću nego do sada – ali to sve više zavisi od nas samih, tj. od rezultata našeg obračavanja standardima evropske porodice nacija. Istorija Evropske unije prepuna je primera manje razvijenih zemalja koje su put do članstva i samo članstvo iskoristile da nabolje, često i radikalno, preobrazu svoje privrede, zakonodavstvo i javnu upravu. Nema nikakvog razloga da i Srbija to ne učini, to jest da ne napreduje na svakom planu, zahvaljujući postojećim pravilima Unije koja nisu idealna, ali na mnogo

i da formiraju vladu nakon sledećih parlamentarnih izbora. Zagovornike takvih ideja treba, pre tih izbora, naterati da se izjasne o alternativu koju oni Srbiji nude. Da li je njihova ideja zaista da Srbija ostane jedina evropska država bez članske karte Unije? Ili bi da se izdašna pomoć ove organizacije zadrži i poveća, ali bez ispunjavanja kriterijuma, važećih za sve aspirante na članstvo? Da li oni i njihovi birački koji su čvrsto usmerili sve evropske države slične nama ka Uniji – stvarno misle da se do ovolikih povlastica iz članstva može doći na osnovu mitova o našoj specifičnosti, ili posebnoj vrednosti i ulozi u današnjoj Evropi i svetu?

Evropeizacija kao prioritet

Još jednom je (ili možda prvi put ozbiljno), dakle, potrebno, definisati prioritete naše države i društva, to jest videti da li je evropeizacija Srbije na vrhu tih prioriteta. Ako jeste, onda se drugi prioriteti moraju uskladiti sa pristupanjem Evropskoj uniji. Ovim se nikako ne zagovara politika slepog i neargumentovanog klimanja glavom na sve što dođe iz Brisela. Naprotiv, time se samo tvrdi da je i Srbiji, kao i drugim državama oko nas, evropeizacija ne samo vrhunski nacionalni interes već i jedinstvena istorijska šansa za oporavak i spas.

Ta se šansa jednostavno ne sme propustiti, jer ionako kasnimo za drugima i ku-

camo na briselska vrata u vreme i okolnostima mnogo nepovoljnijim nego pre nekoliko godina, kada su iz naše pozicije srednjoevropske postkomunističke zemlje zahtevale članstvo u Uniji, na osnovu visoke popularnosti takve opcije i punog nacionalnog konsenzusa.

Zbog mogućnosti da se država, privreda i društvo preobrazu u skladu sa standardima najrazvijenijih na "starom kontinentu", Evropska unija kao

budućnost Srbije bila bi prihvatljiva opcija čak i da nema sve te izdašne pomoći koju Unija nudi. Kad je već i pomoć moguća, nije li vreme da se debata o pristupanju Uniji kao vrhovnom nacionalnom prioritetu već jednom okonča?

Autor je docent na Fakultetu političkih nauka i direktor BeCEI-ja

EVROPSKA UNIJA NA DELU U SRBIJI

FOTO DOKUMENTACIJA EAR

načina favorizuju manje razvijene na račun razvijenijih.

Ako se sve ovo ima u vidu, teško se može razumeti uzdržanost pojedinih, vrlo popularnih političkih partija kod nas prema članstvu Srbije u Evropskoj uniji. Istraživanja javnog mnjenja čak govore da bi takve antievropske partije možda mogle

Tri stuba podrške

Prioriteti EU-a u Srbiji su, prvo, razvoj efikasnije javne uprave, drugo, jačanje srpske privrede i poboljšanje šireg društveno-ekonomskog okruženja i, treće, usvajanje i primena skupa zakona, pravila i prakse Evropske unije

PIŠE: AMBASADOR
ŽOZEP IJOVERAS

Neki ljudi se možda pitaju zašto Evropska unija obezbeđuje Srbiji značajne fondove i podršku za njene reforme kad istovremeno drži pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) "na ledu", sve dok se ne postigne puna saradnja sa Haškim tribunalom.

Razlog je vrlo jednostavan. Srbija želi da se pridruži Evropskoj uniji, a EU je više puta potvrdila evropsku perspektivu Srbije. Proces integracije Srbije u Evropsku uniju je dug i složen, jer podrazumeva suštinske reforme institucija, zakona i prakse. On takođe zahteva sprovođenje važnih ekonomskih reformi koje treba da omogućе srpskoj privredi da funkcioniše i uspešno se takmiči na jedinstvenom evropskom tržištu. Evropska unija podržava ove procese finansijskom i tehničkom pomoći.

Pregovori o SSP-u su korak na putu ka evropskoj integraciji, i to zaista vrlo va-

žan korak. Kada bude potpisan, SSP će postati prvi ugovor Srbije i Evropske unije. Potpisivanje SSP-a i njegovo uspešno sprovođenje su takođe preduslovi da država koja još nije kandidat za članstvo u EU-u (kao Srbija danas) može da zatraži status kandidata, što je poslednji stupanj pre pristupanja.

Brzina potpisivanja SSP-a utiče na brzinu celokupnog procesa, a ključ je u rukama Srbije. Treba u svakom slučaju nastaviti rad iz programa integracije u Evropsku uniju, jer je reč o dugotrajnom poslu. Ako se sada ne sprovedu sve neophodne reforme, to bi stvorilo prepreke kasnije u integracionom procesu.

Razvoj saradnje

Program CARDS podržava EU reforme u Srbiji od 2000. godine. Pomoć će se nastaviti u budućnosti kroz novi prilagođeni program nazvan IPA (Pre-accession instrument – Instrument za pretpristupnu pomoć), koji će zameniti CARDS počev od 2007. godine.

Priroda saradnje koju je Evropska unija

uspostavila sa Srbijom menjala se vremenom u skladu sa potrebama koje je trebalo zadovoljiti. Zato smo postepeno sa programa hitne humanitarne pomoći prešli na obnovu, a sa nje na podršku institucijama.

Na primer, Evropska unija je, kroz Evropsku agenciju za rekonstrukciju (EAR), uložila više od 700 miliona evra u energetski sistem Srbije. Kada je EAR proučio elektrosistem Srbije, zaključio je da je on u katastrofalnom stanju, a neki pogoni za proizvodnju struje nisu bili obnovljeni više od 20 godina. Da bi se građanima Srbije obezbedilo normalno snabdevanje strujom – koji su, kao što se sećate, u zimu 1999/2000. godine imali svakodnevne restrikcije – Evropska unija je Srbiji isporučivala električnu struju i u isto vreme ulagala u popravke i obnovu glavnih elektrana u zemlji. Šest godina kasnije, Srbija ne samo da je u stanju da proizvodi dovoljno električne energije za svoje građane već je i izvozi, a i poštovan je član regionalnog i evropskog energetskog tržišta.

Podrška je sada preusmerena ka razvoju institucionalnih kapaciteta za primenu Ugovora o uspostavljanju energetske zajednice u Jugoistočnoj Evropi, kao i ka potpuno funkcionalnom energetskom tržištu na nacionalnom nivou.

Jednako važno i dalekosežno bilo je naše uključjenje u podršku različitim akcijama koje utiču na kvalitet obrazovanja u Srbiji. U 2000. godini Evropska komisija pomogla je da se obnove, a negde i ponovo izgrade stotine osnovnih i srednjih škola u Srbiji, u akciji pod nazivom "Škole za demokratsku Srbiju".

U današnjoj demokratskoj Srbiji podržavamo poboljšanje kvaliteta obrazovanja i usklađenost sa programima EU-a u školama koje obrazuju buduće medicinske seestre, farmaceute, proizvođače hrane, građevinske inženjere (da pomenemo samo neke).

Na univerzitetskom nivou, EU je kroz program Tempus podržala uključivanje kriterijuma "Bolonjskog procesa" u obrazovni sistem Srbije, što će povećati pokretljivost studenata i usklađenost njihovog znanja sa znanjem njihovih kolega iz Evropske unije.

Na manje vidljivom, ali jednako važnom polju, EU je od 2001. godine obezbedila makrofinansijsku pomoć u iznosu od 450 miliona evra. Uslovljena sprovođenjem određenih reformi, ovom vrstom pomoći podržavan je budžet, ona je učestvovala i u stabilizaciji makroekonomske situ-

AKCIJA EU "ŠKOLE ZA DEMOKRATSKU SRBIJU"

FOTO DOKUMENTACIJA EAR

acije. Danas, zahvaljujući poboljšanoj finansijskoj situaciji, Srbija više ne može da traži ovu vrstu pomoći.

Pogled u budućnost

Ako se okrenemo budućnosti, reforme koje je naša specijalizovana agencija EAR uspešno sprovodila u toku poslednjih pet godina, koristeći fondove programa CARDS, nastaviće se i proširiti pokretanjem novog Instrumenta za pretpristupnu pomoć 2007. godine. Evropska komisija trenutno radi na dokumentu o višegodišnjem indikativnom programu (MIPD) između 2007. i 2009. godine, koji će postaviti prioritete za podršku u ovom periodu. Ovaj proces zajednički sprovode Komisija i EAR, u saradnji sa Vladom Srbije, uz konsultacije sa građanskim društvom u Srbiji, državama članicama Unije i međunarodnim finansijskim institucijama.

Prioritetne oblasti iz pomenutog dokumenta odgovaraju prioritetima Evropskog partnerstva. Štaviše, ovi prioriteti su podudarni sa nacionalnim strategijama i odgovarajućim propratnim akcionim planovima koje su razvile srpske institucije. Ta načela i prioriteti služiće kao osnov za godišnje programe fondova Evropske unije, iz kojih će određeni projekti biti finansirani.

Glavni strateški cilj ovog novog okvira za pomoć Srbiji je podrška zemlji u njenoj tranziciji iz statusa potencijalnog kandidata do statusa kandidata i članstva u Evropskoj uniji. IPA će pomoći Srbiji da ispunji kriterijume za pristup kroz zadovoljavanje političkih i ekonomskih zahteva, kao i onih u vezi sa "akijem" Evropske unije. Istovremeno, EU će podržati ostvarenje Nacionalne strategije za pridruživanje Evropskoj uniji, kao i druge važne horizontalne i višesektorske strategije. Prioriteti pripadaju trima ključnim oblastima: politički zahtevi, društveno-ekonomski zahtevi, prilagođavanje akiju i zahtevi po sektorima, a i učešće Srbije u prekograničnoj saradnji.

Sve u svemu, pomoć EU-a će na prvom mestu podržati razvoj struktura u Srbiji neophodnih da se postigne efikasnija javna uprava. Razvijanje srpske privrede i poboljšanje šireg društveno-ekonomskog okruženja biće drugi stub naše pomoći. Konačno, opredeljenost Srbije za Evropu biće podržana kroz treći stub naše pomoći, u vezi sa usvajanjem i primenom tzv. aki komunitera, ili skupa zakona, pravila i prakse Evropske unije.

Autor je šef Delegacije Evropske komisije u Srbiji

INTERVJU: DANIJEL ĐUGLARIS, DIREKTOR EAR-A ZA SRBIJU

Pomoć u pravi čas

Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) bila je u proteklih šest godina zadužena za realizaciju programa pomoći Evropske unije Srbiji u iznosu od 1,27 milijardi evra, a projekti koji su tim sredstvima finansirani obuhvataju gotovo sve oblasti, od obnove infrastrukture i podsticanja preduzetništva do reforme državne uprave, pomoći zdravstvu, podrške demokratizaciji i unapređenja životne sredine

FOTOGRAFIJE: DOKUMENTACIJA EAR

Kad bi se prijateljstvo merilo time koliko brzo, kojim sredstvima i na koji način je neko spreman da vam pomogne, mogli bismo bez trenutka oklevanja reći da je Evropska unija najbolji prijatelj naše zemlje. U proteklih šest godina Srbija je od EU-a dobila 1,27 milijardi evra nepovratne pomoći, i to kroz one projekte i u onim oblastima koje je sama predložila kao najvaž-

nije, od obnove energetske i putne infrastrukture, podsticanja preduzetništva i nabavke opreme za škole i bolnice, pa do reforme državne uprave, podrške demokratizaciji i unapređenja zaštite životne sredine

Naši građani su mogli da računaju na Brisel u jesen 2000, kad su odmah posle demokratskog prevrata zabrinuto utvrdili da je svrgnuti diktator ne samo ukaljao

čast zemlje, lišio njene građane ličnog dostojanstva, međunarodnog ugleda i podrške, već ih ostavio i sa dugovima, ispražnjenom državnom kasom, upropašćenom privredom, razorenim i kriminalizovanim najvažnijim institucijama i strukturama društva – od Skupštine, policije i sudova do obrazovanja, zdravstva, socijalnog i penzijskog osiguranja... Evropska unija je pritekla u pomoć, obezbedivši naftu za škole, lekove za bolnice, šećer i ulje za socijalno najugroženije, rezervne delove za elektroenergetski sistem i struju za sve građane.

Kako se nova, demokratska vlast učvršćivala i sigurnijim korakom krenula ka članstvu u Uniji, i pomoć iz Brisela se prilagodila njenim potrebama. Sa izgradnje i obnove najnužnijih infrastrukturnih objekata prešlo se na izgradnju demokratskih institucija, prilagođavanje međunarodnim zakonima i pravilima EU-a i pripremu državne administracije da radi po evropskim standardima i nauči da, kad za to dođe vreme, upravlja evropskim poslovima u zemlji.

Put do članstva u Evropskoj uniji je dug, složen i skup, ali na svakom koraku tog puta prati nas EU obezbeđujući finan-

OBUKA DRŽAVNIH SLUŽBENIKA

sijisku, tehničku, stručnu i savetodavnu pomoć. Dosad je to veoma uspešno (i što je jednako važno, bez pratećih afera i sumnji u bilo kakve malverzacije) činila posredstvom Evropske agencije za rekonstrukciju, sa sedištem u Solunu. Direktor EAR-a (u čijoj su nadležnosti još i Crna Gora, Kosovo i Makedonija) je Ričard Cink, a direktor

EAR-a u Srbiji Danijel Đuglaris, koji nam je dao ekskluzivni intervju za ovaj broj "Evropskog foruma".

Šta je, po vašem mišljenju, najveći doprinos EAR-a Srbiji?

Mislim da možemo biti zadovoljni realizacijom svih programa koje smo ovde vodili, ali sam posebno ponosan na dva. Jedan je

Od humanitarne pomoći do partnerstva

Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) je drugo ime za svu pomoć koja Srbiji stiže iz Evropske unije još od demokratskih promena 2000. godine. Agencija je prvo pomogla Evropskoj komisiji da osmisli prioritete programe pomoći za otklanjanje posledica višedecenijskog ekonomskog uništavanja i organizovane režimske pljačke, međunarodnih ekonomskih sankcija a zatim i neposrednog razaranja naše zemlje bombama. Ta prva, humanitarna sredstva u vrednosti od 182 miliona evra pomogla su stanovništvu Srbije da se snabde lekovima, hranom i ogrevom i da ima dovoljno energenata da pregura zimu. Već u januaru sledeće godine, Agencija je otvorila i svoju zvaničnu kancelariju u Beogradu, i u potpunosti preuzela odgovornost za primenu ključnih programa pomoći koje je EU namenila Srbiji. Usmerila se na nekoliko srednjoročnih i dugoročnih investicija u ključnim sektorima energije, zdravstva, poljoprivrede i preduzetništva, za koje je EU namenila, te 2001. godine, 194 miliona evra.

Naredne godine Evropska unija je pojačala svoju podršku dugotrajnijim izazovima ekonomskog razvoja, unapređenja državne uprave i vladavine prava, usmerivši, preko Agencije, 172 miliona evra u Srbiju. Među projektima koje je podržala bili su oni za oporavak oslabiljene infrastrukture, za podršku malim i srednjim preduzećima, za pomoć reformama, nezavisnim medijima i civilnom društvu. U 2003. godini pomoć Unije bila je usmerena na teren javnog finansiranja, pravosuđa i unutrašnjih poslova, na proces administrativne decentralizacije, ali i na podršku evropskim integracija-

ma Srbije, pre svega u usaglašavanju institucija i propisa sa standardima i pravnim tekovinama Evropske unije. Agenciji je povereno upravljanje fondom od 220 miliona evra – što je bio dotle najveći iznos pomoći.

Kako je Srbija napredovala u ekonomskim i političkim reformama i evropskim integracijama, tako je i pomoć EU-a rasla, a kad je ovde dolazilo do zastoja, smanjivao se i obim sredstava kojima je Unija finansirala određene projekte. Podrška demokratskim promenama, izgradnji institucija i jačanju otvorene tržišne privrede i vladavine prava u 2004. godini iznosila je 205, a lane 152 miliona evra. Naglasak je bio na partnerstvu sa Vladom Srbije u procesu evrointegracija i na stvaranju uslova za dolazak većih stranih investicija iz međunarodnih finansijskih organizacija. U program je uvršćena i pomoć u socijalizaciji izbeglica i raseljenih lica, kojih, u celom regionu, najviše ima upravo u Srbiji.

Ukupan iznos sredstava koji je dosad iz Brisela odobren Srbiji premašio je 1,132 milijarde evra, od toga je ugovoreno 957 miliona, a realizovano oko 830 miliona evra. Sa završetkom CARDS programa, iz kojeg su dosad finansirane naša i ostale zemlje zapadnog Balkana, i prelaskom na novi mehanizam takozvane pretprikladne pomoći (IPA), gasi se i Agencija. Njen mandat će potrajati do kraja 2008. godine, taman da se ugovore i iskoriste sva preostala sredstva namenjena Srbiji iz tekućeg budžeta Unije. Od naredne godine, naime, počinje novi sedmogodišnji budžetski period za EU, koji će potrajati do 2013. godine. Ukoliko naša zemlja uspe da u međuvremenu stekne status kandidata za člana Evropske unije, moći će da računa na još neka sredstva i fondove. U suprotnom, moraće da se snađe sa već odobrenim parama, poručili su srpskim zvaničnicima iz Brisela.

KOMPJUTERI ZA MUP

pomoć da se oporavi elektroprivreda Srbije, a drugi je izgradnja mosta Sloboda.

Ipak, možda je najvažnije to da smo na potrebe vaše zemlje i građana uvek reagovali pravovremeno i na pravi način, u skladu sa prioritetima koje je istakla i Vlada Srbije. U svom delovanju oslanjali smo se na reformsku politiku Vlade, kao i na preporuke Unapređenog stalnog dijaloga. Zato smo i bili uspešni.

U kojim ste se oblastima najviše angažovali?

Ne bih nabrajao sve oblasti, već bih se zadržao na nekoliko konkretnih primera. Pomenuo bih poboljšanje slobodnog kretanja robe, usluga i ljudi, integrisano upravljanje granicama (što uključuje obuku carinika i policije i nabavku krajnje sofisticirane opreme koja im je potrebna u radu), otvaranje novog graničnog prelaza Horgoš ka Mađarskoj (do kraja godine očekujemo i otvaranje graničnog prelaza Preševo ka Makedoniji)...

Naš je princip da kombinujemo finansijsku, stručnu, savetodavnu i tehničku pomoć u izgradnji demokratskih institucija sa direktnim nabavkama neophodne opreme i ulaganjima u infrastrukturu. Ponekad prvo ide jedno, pa drugo, i to zaheva dobru organizaciju.

Nedavno smo imali projekat podrške veterinarskoj službi u zemlji, kako bi se osigurala bezbednost hrane za domaće potrošače i za izvoz. Pridoneli smo uvođenju sistema identifikacije životinja "od njive do trpeze", što je novo čak i za EU, a naročito je korisno u otkrivanju i suzbijanju slučajeva kravljeg ludila i sličnih bolesti (ovim sistemom već je obuhvaćeno više od milion grla stoke).

Uspostavili smo mrežu kontrolnih mehanizama u laboratorijama za ispitivanje hrane za izvoz, pružili pomoć i u otkrivanju ptičjeg gripa (tako da je sad Srbija najbolje pripremljena u celom regionu)...

Jedna od oblasti saradnje Srbije i EU-a kojoj će ubuduće biti posvećena posebna pažnja jeste sudstvo. Pored opreme (računara i softvera) i obuke sudija i tužilaca nedavno je uspostavljena i besplatna pravna baza podataka koja sadrži sve krivične, građanske i privredne zakone, kao i podatke o prethodnim slučajevima, što je važno i moćno sredstvo za rad sudija i advokata. Tim stručnjaka iz Ministarstva pravde Nemačke već godinu i po dana pomaže kolegama iz Srbije u reformama sudstva, a odmah pošto je i Skupština Srbije početkom godine usvojila strategiju reforme sudstva, uz podršku EU-a pokrenut je dodatni pro-

gram pomoći srpskom Ministarstvu pravde u njenom sprovođenju.

Reklo bi se da nema više nijedne oblasti koja je ostala izvan programa saradnje Evropske unije sa Srbijom, što bi trebalo da omogući brže, uspešnije i bezbolnije prilagođavanje naše zemlje promenama koje će je približiti Uniji i uvesti u njeno članstvo – nadamo se, u dogledno vreme. Kako je prekid pregovora o sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju Srbije Evropskoj uniji uticao na ovu saradnju, i da li bi dalje odlaganje moglo ugroziti pomoć EU-a našoj zemlji?

Evropska unija je u potpunosti svesna koliko je važno da nastavi da podržava demokratske reforme u Srbiji i proces njene evropske integracije. Suspenzija pregovora nije tu ništa izmenila. Program pomoći ispunjava se bez zastoja, svi odobreni projekti se normalno odvijaju, u toku su pripreme za nove projekte...

EU je bila i ostala najveći donator u Srbiji. Ona je, recimo, jedini preostali donator koji ovde pomaže povratak i socijalizaciju izbeglica i raseljenih lica. U skladu sa strategijom Vlade Srbije, Agencija je pomogla da se zatvori svih šezdesetak izbegličkih kampova. Više od 4750 osoba koristilo je ovu vrstu pomoći, kroz razne projekte ukupne vrednosti 21,5 miliona evra.

Oko 20 miliona evra kredita obezbeđeno je preko Saveta Evrope za izgradnju stanova za smeštaj izbeglica i raseljenih lica, koji će postati njihovi vlasnici, što je uslov da EAR pomogne u sprovođenju tog programa. Za ove namene će, preko Evropske banke za obnovu i razvoj i Evropske investicione banke, stići još dva miliona evra.

POMOĆ TE "NIKOLA TESLA"

REKONSTRUKCIJA MOSTA "SLOBODA"

OPREMA ZA ZDRAVSTVO

Novi granični prelazi, stanovi, zdravstvene stanice, oprema...

Mnogo je konkretnih primera kako je Evropska unija poboljšala i olakšala život građanima Srbije, finansirajući projekte koje je odabrala u saradnji sa Vladom Srbije. Pomenimo samo neke skorašnje.

U junu je pokrenut fond za podršku lokalnim medijima (raspolagaće sa 2,8 miliona evra) i potpisani su ugovori sa 23 nevladine organizacije za finansiranje projekata jačanja civilnog društva i njegove uloge u zaštiti životne sredine, u vrednosti od 1,9 miliona evra. U julu su srpski premijer Vojislav Koštunica i hrvatski Ivo Sanader otvorili novi granični prelaz između dve zemlje, Batrovci/Bajakovo, a u avgustu je otvoren i granični prelaz Horgoš između Srbije i Mađarske.

U Paraćinu, Velikom Gradištu i Vranju 42 porodice (143 osobe) dobile su stanove, napustivši izbegličke kampove u kojima su bili privremeno smešteni. Na redu je udomljavanje izbeglica u Boru,

Majdanpeku i Raškoj.

U Pirotu (koji je svojevremeno bio obuhvaćen i programom "Energija za demokratiju", a zatim i drugim oblicima pomoći), Zaječaru i još 14 od ukupno 25 planiranih gradova u Srbiji otvorene su nove stanice za preventivnu zdravstvenu zaštitu, a Klinički centar u Novom Sadu dobio je opremu za testiranje razvoja fetusa.

Zavod za statistiku dobio je 17 vozila (u vrednosti od 117.000 evra) da bi efikasnije i brže prikupljao podatke, kriminalna policija je dobila kompjutere vredne 1,8 miliona evra, a isto toliko je koštala i oprema za prikupljanje otpada u osam odabranih opština u Srbiji. Veterinarska i fitosanitarna inspekcija dobile su najsavremeniju opremu vrednu 435.000 evra...

"Gotovo da ne postoji oblast svakodnevnog života u Srbiji koja nije, bar na neki način, obuhvaćena programima EU-a. Naš glavni cilj je da pomognemo vašoj zemlji da brže napreduje u procesu evropske integracije, i verujem da smo pokazali da smo u tome uspešni", kaže Ričard Cink, direktor EAR-a.

Sektor energetike i sektor zdravstva od početka su bili u prvom planu pomoći EU-a. Šta je dosad tu urađeno i kakvi su budući planovi?

Naša pomoć u obe oblasti kretala se na sličan način: prva je bila nabavka lekova i energenata, zatim je na red došla kupovina opreme, a onda tehnička podrška. Obnova energetskog sistema zemlje dosad je najveća stavka u pomoći EU-a (421,8 miliona evra), dok su za zdravstvo izdvojena 83 miliona evra. U junu je uspešno dovršen projekat pomoći Zavodu za transfuziju krvi, u skladu sa nacionalnom strategijom u ovoj oblasti i u saradnji sa Ministarstvom zdravlja. Srbija sad ima sistem bezbednog prikupljanja krvi. Finansirali smo projekat unapređenja preventivne zdravstvene zaštite, i pored ostalog obezbedili vozila za 25 zdravstvenih stanica širom zemlje. Više od 200 miliona evra kredita Evropske investicione banke ustupljeno je za opremanje

bolnica i kliničkih centara. Institut za majku i dete u Beogradu, najveća zdravstvena ustanova te vrste u regionu, dobio je, preko iste banke, 2,1 milion evra za rekonstrukciju i modernizaciju. Uporedo s tim organizovana je obuka za upravničke bolnica i klinika, kako bi efikasno koristili kredite i fondove koji su im stavljeni na raspolaganje. Takođe bih pomenuo i veoma važan program upravljanja medicinskim otpadom u skladu sa evropskim standardima.

Program CARDS, iz kojeg je dosad finansirana pomoć Evropske unije zemljama zapadnog Balkana, ove godine se završava. Time, praktično, prestaje i mandat EAR-a. Ko će ubuduće sprovoditi i koordinirati pomoć Unije našoj zemlji?

Agencija će postojati još dve godine, koliko će biti potrebno da se realizuju započeti i odobreni projekti. Posle toga ćemo biti zatvoreni, ali pomoć EU-a Srbiji se nastavlja kroz nov instrument takozvane prepri-

stupne pomoći (IPA), koji objedinjava više različitih mehanizama. Sličnosti između CARDS programa i IPA, naravno, postoje, ali ovaj potonji mnogo više insistira na pripremi zemlje za ulazak u EU i zahteva da upravljanje fondovima pomoći postepeno preuzmu nacionalne vlasti, počevši od identifikacije i kreiranja projekata pa do pune odgovornosti za njihovu primenu.

U međuvremenu, deo posla koji sad obavlja EAR u Srbiji preći će na Delegaciju Evropske komisije u Beogradu. Mi ćemo, svakako, pomagati i Vladi Srbije i Delegaciji da uspešno ispune svoje nove obaveze.

U saradnji sa Ministarstvom za ekonomske odnose Srbije sa inostranstvom, koji je glavni koordinator strane pomoći vašoj zemlji, već smo počeli da razmatramo IPA projekte za narednu godinu. Verujem, dakle, da će i nadalje sve ići glatko i bez zastoja.

Aleksandra Mijalković

Bliže članstvu – bliže evropskim fondovima

Šta je CARDS doneo Srbiji i kako da se pripremimo za nove oblike pomoći Evropske unije, za "Evropski forum" govori Gordana Lazarević, pomoćnica ministra za ekonomske odnose Srbije sa inostranstvom

Ministarstvo za ekonomske odnose Srbije sa inostranstvom nadležno je za koordinaciju svih donacija i programa pomoći našoj zemlji, među kojima najveći deo otpada upravo na Evropsku uniju. Pomoć EU-a stizala je u Srbiju uglavnom u okviru CARDS programa koji je do Solunskog samita EU-a 2003. godine imao samo komponentu prekogranične saradnje, a posle toga smo bili uključeni u još dve: tvinging i TAIEX. U Solunu je ukupan obim pomoći za zemlje regiona iz CARDS-a (4,65 milijardi evra) povećan za još 400 miliona, a rok za realizaciju produžen je do kraja 2008. godine.

- CARDS program se sastoji od nacionalnog dela, koji obuhvata 90 odsto sredstava namenjenih nacionalnim programima, i njime EU upravlja preko Evropske agencije za rekonstrukciju, i regionalnog, za jačanje regionalne saradnje, rešavanje zajedničkih problema i integrisano upravljanje granicom, kojim upravlja Generalni direktorat EU-a za proširenje. Novina je bila otvaranje, kao treće komponente, takozvanih susedskih programa, koji obuhvataju saradnju zapadnobalkanskih zemalja sa zemljama kandidatima i članicama EU-a u pograničnim oblastima. Za to je namenjeno 400 miliona evra u periodu od 2003. do 2006. godine. Srbija, u okviru ovih programa, saraduje sa Mađarskom, Rumunijom i Bugarskom, i dobija sedam miliona evra godišnje, bespovratno, direktno za razvoj lokalnih zajednica i lokalnih organa uprave. Osnovno je da mora postojati partner u susednoj zemlji, i da se dobrobiti od projekta osele na obe strane granice. Mi smo već iskoristili ceo iznos prvog poziva projekta koji smo radili sa Mađarima, sa Bugarskom i Rumunijom je završen izbor projekata za prvi poziv i otvara se drugi – kaže za "Evropski forum" Gordana Lazarević, pomoćnica ministra za ekonomske odnose Srbije sa inostranstvom.

Ona podseća da se CARDS zasniva na

dva strateška dokumenta EU-a, a to su evropsko partnerstvo (kao deo procesa stabilizacije i pridruživanja zemalja zapadnog Balkana EU-u) i politika proširenja Unije na zemlje zapadnog Balkana, i na nacionalnu strategiju Srbije za pridruživanje Evropskoj uniji.

- Srbiji je u periodu od 2001. do 2005. godine alociran iznos od 1,14 milijardi evra, 816 miliona je ugovoreno, a 640 isplaćeno. U tekućoj godini nam je odobreno 165 miliona evra.

sti: izgradnju institucija i podršku tržišnim reformama; regionalnu i prekograničnu saradnju; ruralni razvoj; unapređenje životne sredine i razvoj ljudskih potencijala. Srbija će od toga dobiti 1,5 milijardi ali zasad, sve dok ne potpiše sporazum o stabilizaciji i pridruživanju EU-u, može da koristi ova sredstva samo za projekte iz prve dve oblasti.

Evropska unija za našu i ostale zemlje potencijalne članice otvara nove, takozvane pretpripručne fondove, ali ne i strukturne fondove EU-a, jer za to naše državne institucije nemaju kapacitete, niti smo pripremljeni da u potpunosti radimo u skladu sa pravilima Revizorskog suda EU-a u Luksemburgu. Pristup svim fondovima mogu imati samo zemlje koje su već prošle ceo put, usvojile pravne tekovine EU-a (aki kominoter) i nalaze se na samom pragu članstva.

IPA nastoji upravo da objedini sve mehanizme koji će pomoći zemljama pretenidentkinjama na članstvo u EU da razviju sposobnost da samostalno, odgovorno

GORDANA LAZAREVIĆ PRIMA NAGRADU ZA "NAJEVROPLJANKU" 2005.

U novom budžetu EU-a za period od 2007. do 2013. godine zapadnom Balkanu i Turskoj namenjen je iznos od 11,46 milijardi evra pomoći (što je od 16 do 22 evra godišnje po stanovniku za dve komponente IPA programa) i to za pet osnovnih obla-

upravljanju sredstvima iz evropskih fondova. Princip je, dakle, da se prvo država pripremi i ljudi obuče za korišćenje fondova, pa tek onda da im se omogući pristup tim fondovima, a ne obrnuto – objašnjava Gordana Lazarević.

FOTOGRAFIJE DOKUMENTACIJA EAR

Ona ističe da, dok smo evropsku pomoć primali preko Agencije za rekonstrukciju, Ministarstvo za ekonomske odnose Srbije sa inostranstvoma bilo je samo koordinator te pomoći. Sad kad prelazimo na IPA program, država u potpunosti preuzima na sebe planiranje i sprovođenje te pomoći, što znači da svako ministarstvo mora biti osposobljeno da to obavi u svom delokrugu rada. Svako ministarstvo, dakle, mora imati odgovarajuće jedinice koje će razvijati sektorske projekte, i jedinice koje će ih primenjivati. Finansiranje projekata pratiće posebno osnovan Nacionalni fond, jer sredstva pomoći EU-a, prema njenim pravilima, moraju biti jasno odvojena od budžeta.

Od tekućih projekata koji su finansirani iz CARDS programa naša sagovornica posebno ističe modernizaciju poreske administracije (46 miliona evra), podršku privatizaciji (30 miliona evra), finansiranje razvoja malih i srednjih preduzeća – MSP (15 miliona evra) i osnivanje Agencije za MSP (četiri miliona evra), promociju izvoza MSP preko agencije SIEPA (4,5 miliona evra) i promenu načina poslovanja – TAM projekat (2,5 miliona evra).

- U našoj javnosti se često odmerava kolika je pomoć koju dobijamo od EU-a i drugih donatora u poređenju sa našim potrebama i njihovim mogućnostima, ali se pritom neretko zaboravlja da za efikasno korišćenje te pomoći mora postojati apsorpciona sposobnost primaoca. Da bi se predupredio ovaj problem, trebalo bi na vreme razviti efikasne institucije, na svim nivoima, sa odgovarajućim kapacitetima za upravljanje fondovima, upoznati se sa složenim procedurama EU-a, i unapred odrediti prioritete na koje će raspoloživa sredstva biti upotrebljena u skladu sa strategijom (održivog) razvoja zemlje.

Treba uvek imati u vidu da što se brže Srbija bude kretala ka članstvu u EU, to će brže i bolje koristiti evropske fondove, i više tih fondova će joj biti dostupno. Zato je važno da što pre potpišemo sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i zatražimo status kandidata.

To, naravno, nije jedino oko čega se moramo potruditi: od nas se očekuje da uskladimo svoje zakonodavstvo sa evropskim i da pratimo primenu tih zakona. Ne smemo dopuštati da se oni krše, pod bilo kojim izgovorom, ne smemo obustaviti krivično gonjenje prekršilaca, i moramo beskompromisno suzbijati svaki oblik korupcije – ističe Gordana Lazarević.

EF

Korist za sve građane

Ukupna pomoć Evropske unije Srbiji je upotrebljena za tri osnovna cilja, a to su (1) učvršćivanje demokratije, (2) pomoć državnoj upravi i izgradnja institucija i (3) ekonomski i socijalni razvoj. U okviru ovih oblasti, finansirani su sledeći prioriteti:

(1)

Prava manjina i povratak izbeglica (26,5 miliona evra, pet miliona u 2006. godini) i to:

- podrška integraciji i povratak izbeglica i interno raseljenih lica
- pomoć određenim specijalnim grupama, kao što su Romi
- pomoć vladinim institucijama koje se bave pitanjima izbeglica i interno raseljenih lica

Civilno društvo i mediji (32 miliona evra, 4,5 miliona u 2006. godini) i to:

- podrška sprovođenju Zakona o medijima
- podrška Fondu za socijalne inovacije u oblasti partnerstva opština i nevladinih organizacija
- projekti za podršku Strategiji za smanjenje siromaštva
- konzervacija i digitalizacija Nacionalnog filmskog arhiva

(2)

Pravosuđe i unutrašnji poslovi (63,8 miliona evra, 11 miliona u 2006. godini) i to:

- podrška sprovođenju nacionalne strategije za reformu pravosuđa
- kompjuterizacija opštinskih i okružnih sudova
- obuka sudija i sudskog osoblja u oblasti evropskog zakonodavstva
- obezbeđenje tehničke pomoći u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije

Objedinjeno upravljanje granicama (36 miliona evra, šest miliona u 2006. godini) i to:

- unapređenje glavnih i sporednih graničnih prelaza
- rekonstrukcija glavnog železničkog graničnog prelaza sa Bugarskom
- poboljšanje učinka carinskih organa i pogranične policije

Reforma državne uprave (88,5 miliona evra, 5,5 miliona u 2006. godini) i to:

- podrška Vladi i Skupštini Srbije u procesu evrointegracije
- podrška radu državne revizorske institucije
- razvoj državnih službi
- informacijski sistem za finansijsko upravljanje u Ministarstvu finansija
- podrška reformi statističkog sistema

Zdravstvo (93,5 miliona evra, deset miliona u 2006. godini) i to:

- unapređenje upravljanja Fondom za

- zdravstveno osiguranje
- osnivanje nacionalnih referentnih laboratorija za zdravstvenu zaštitu
- primena naplata usluga primarne zdravstvene zaštite
- obuka rukovodećeg kadra u zdravstvu

(3)

Preduzetništvo (70 miliona evra, 5,5 miliona u 2006. godini) i to:

- podrška privatizaciji i investicijama
- podrška restrukturiranju i promenama
- pomoć Vladi u sprovođenju Nacionalne strategije za inovacije
- podrška konkurentnosti izvozno Orijentisanih preduzeća
- izrada studije socio-ekonomskog razvoja sliva Dunava

Regionalni i opštinski razvoj (127,5 miliona evra, 21 milion u 2006. godini) i to:

- podsticaj prekograničnoj opštinskoj saradnji i vezi sa opštinama u zemljama EU-a
- finansiranje lokalnih projekata
- podrška reformi katastarske evidencije

Poljoprivreda (75,5 miliona evra, 3,5 miliona u 2006. godini) i to:

- sprovođenje reformskih programa u poljoprivredi, proizvodnji hrane, trgovini i razvoju sela
- podrška sektoru proizvodnje vina
- modernizacija kapaciteta za pograničnu veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu
- reforma nacionalne mreže laboratorija za kontrolu zdrave hrane
- uvođenje sistema obeležavanja životinja u skladu sa propisima EU-a

Energetika (441 milion evra, 24,5 miliona u 2006. godini) i to:

- podrška reformi u oblasti energetike
- poboljšanje sistema centralnog grejanja u pet gradova
- smanjenje zagađenja poreklom od termoelektrana
- finansijska podrška nezavisnom regulatornom telu u energetici i operateru na tržištu energetike
- izgradnja regionalnih dalekovoda

Saobraćaj i infrastruktura (83,5 miliona evra, pet miliona u 2006. godini) i to:

- obnavljanje rečne mreže Dunava, Save i Tise
- uvođenje rečnog informacionog sistema za bolje uslove navigacije
- podrška Železnici i Direkciji za puteve Srbije
- primena Studije o izvodljivosti za Koridor 10
- nadzor rekonstrukcije mosta Gazela u Beogradu, na Savi

Zaštita životne sredine (40 miliona evra, tri miliona u 2006. godini) i to:

- poboljšanje kontrole kvaliteta vazduha
- zaštita izvorišta vode
- podrška opštinskim infrastrukturama u procesu obrade otpadnih voda i odlaganja čvrstog otpada
- osnivanje nacionalne agencije za zaštitu životne sredine

Obrazovanje i zapošljavanje (41,5 miliona evra, osam miliona u 2006. godini) i to:

- podrška primeni politike i strategije zapošljavanja
- smanjenje nezaposlenosti žena, mladih i osoba sa posebnim potrebama
- jačanje efikasnosti nacionalne službe zapošljavanja
- modernizacija infrastrukture srednjeg stručnog obrazovanja i obuke za odrasle

Izvor: EAR 2006

Saradnja kroz tvining program

Ovim programom se podržava saradnja institucija zemalja članica EU-a sa odgovarajućim institucijama kandidata za članstvo u Uniji

PIŠE: DR TANJA MIŠEVIĆ

Jedan od najznačajnijih prioriteta koji program CARDS definiše u pomoći koju upućuje državama uključenim u Proces stabilizacije i pridruživanja (PSP) jesu izgradnja i unapređenje aktivnosti institucija koje su zadužene da vode ovaj proces. Tako je i u slučaju Srbije. Najpre je, nakon uključivanja tadašnje SRJ u PSP, značajna pažnja i finansijska pomoć usmerena na izgradnju kapaciteta i opremanje Sektora za evropske integracije Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom Srbije, kao i Kancelarije za pridruživanje SRJ/SCG. Značajna sredstva (250.000 evra) upotrebljena su za obuku administracije po pitanjima EU-a, kroz program koji je trajao od 2002. do 2003. godine, i koji je obuhvatao zaposlene u saveznoj administraciji i za zaposlene u dve tadašnje republike, Srbiji i Crnoj Gori.

Rezultat ovih programa obuke jeste činjenica da u sektorima za evropsku integraciju u ministarstvima i telima Vlade Srbije danas rade dobro pripremljeni državni činovnici, a o stepenu njihove obučenosti svedoče i veoma visoke ocene Evropske komisije o kapacitetima koje je Srbija pokazala tokom pregovora za zaključenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP).

Jačanje državne uprave i pravosuđa

Međutim, delotvorne institucije i sposobna administracija još uvek su veoma važni elementi uspeha daljeg toka pregovaranja, potpisivanja i sprovođenja SSP-a, kao i u širem procesu pristupanja Srbije EU-u. Zato je, radi jačanja državne uprave i pravosuđa u sprovođenju pravnih tekovina Evropske unije, na inicijativu Evropske komisije stvoren poseban instrument tehničke pomoći, takozvani tvining program kojim se podržava saradnja institucija zemalja članica EU-a sa odgovarajućim institucijama zemalja kandidata za članstvo u EU-u.

U Kancelariji za pridruživanje EU-u Vlade Republike Srbije sprovodi se tvining projekat u skladu sa kratkoročnim i srednjoročnim prioritetima Evropskog partnerstva, koji se odnose na reformu državne uprave, a detaljnije na ojačavanje i održavanje administrativnih kapaciteta institucija koje se bave evropskom integracijom na republičkom nivou (u pogledu osoblja, obuke, opreme).

Tvining projekat "Izgradnja kapaciteta u procesu evropskih integracija", u vrednosti od 2,5 miliona evra, započet je ovog aprila i trajeće dve godine. Partneri na realizaciji projekta su Agencija za međunarodnu saradnju Ministarstva spoljnih poslova Francuske i Kancelarija Vlade Republike Slovenije za evropske poslove, kao i stručnjaci iz drugih ministarstava i institucija vlada ove dve države.

Planom realizacije projekta predviđeno je da organizacione jedinice svih resornih ministarstava Vlade budu uključene u sprovođenje projekta, i to svrstane u sedam projektnih celina: procena institucija, strateški plan za nadležne organe, uključujući i jačanje institucija, komunikaciju i razmenu informacija, obuku, izradu nacionalnog programa za usvajanje pravnih tekovina EU-a, upravljanje projektima i realizaciju fondova EU-a i praćenje i kvalitetno upravljanje tvining programom. Ovako složen projekat, veoma težak za realizaciju, sa sobom nosi i jednu specifičnost: reč je o projektu koji se paralelno odvija i u Srbiji i u Crnoj Gori, sa istim komponentama i ciljevima.

Svi su p(r)ozvani

Do sada je urađen Nacrt procene kapaciteta i institucija Vlade Republike Srbije, koji će služiti za izradu strateškog plana dalje realizacije projekta u cilju jačanja organizacionih jedinica Vlade odgovornih za proces evropskih integracija.

No, nisu samo administrativni kapaciteti predmet finansijske pomoći EU-a, već i informisanje javnosti i podizanje opšte svesti građana o pitanjima evropske inte-

gracije. Razlog postojanja potrebe za takvom pomoći leži u činjenici da proces evropske integracije jedne zemlje nije i ne može biti pitanje isključivo Vlade ili pojedinih političkih partija i aktera, on podrazumeva sveobuhvatnu promenu političkog, ekonomskog i društvenog sistema zemlje koja pretenduje na članstvo. Cilj ovog procesa je kreiranje moderne, stabilne, demokratski uređene, funkcionalne države, sposobne da preuzme sva prava i obaveze koje proističu iz članstva u EU-u.

Da bi stigli do konačnog cilja, neophodno je preduzeti mnogobrojne ekonomske, političke i institucionalne reforme, koje neretko građanima izgledaju kao nametnute spolja ili pak nepotrebne. To je bio razlog da Vlada Srbije usvoji Strategiju komunikacije o Procesu stabilizacije i pridruživanja EU-u, koja je definisala osnovne principe i metode redovnog, pravovremenog i objektivnog izveštavanja javnosti o PSP-u.

Strategija komunikacije poslužila je kao osnov za razvoj godišnjeg akcionog plana komunikacionih aktivnosti Kancelarije za pridruživanje EU-u. EU je iz sredstava finansijskog instrumenta CARDS izdvojila blizu 400.000 evra. Ova sredstva namenjena su realizaciji projekta čiji je cilj sprovođenje konkretnih komunikacionih aktivnosti Kancelarije, omogućavanje boljeg razumevanja procesa evropskih integracija od strane građana i pružanje stručne pomoći Kancelariji u oblasti komunikacionih aktivnosti.

EU u srpskim medijima

U okviru projekta do sada su realizovane sledeće aktivnosti: kampanja u dnevnim novinama "Da li ste znali..." u okviru koje su građani obavestavani o činjenicama vezanim za proces pristupanja naše zemlje EU-u; obuka o načinu izveštavanja o EU-u za novinare lokalnih medija; obeležavanje Dana Evrope; izrada informativnog biltena "Zajedno u Evropu", koji je namenjen nevladinim organizacijama i široj javnosti; podrška produkciji serije emisija "Evronet" PG mreže; konkurs za najbolji medijski prilog o EU-u.

Predviđeno je da se do kraja jednogodišnjeg ugovora realizuju i radio-kviz na temu evropskih integracija, serija TV emisija pod nazivom "Pre i posle pristupanja EU-u", o iskustvima novih država članica u procesu integracije u EU i štampanje informativnih sadržaja o EU-u namenjenih državnim službenicima i široj javnosti.

Autorica je direktorka Kancelarije Vlade Srbije za pridruživanje EU-u

Brisel na popravnom

Nije isključeno da će se politički kapacitet Evropske unije ponovo testirati na Balkanu, kao početkom devedesetih godina sa raspadom Jugoslavije

PIŠE: DR. JELICA MINIĆ

Pomoć Evropske unije u okviru CARDS programa za zapadni Balkan imala je za cilj, u periodu 2000–2006, podršku razvoju i političkim i privrednim reformama u regionu na njegovom putu ka punopravnom članstvu. U tom periodu, bespovratna pomoć zemljama regiona iznosila je 5,4 milijarde evra. Od 2005. Hrvatska je kao zemlja kandidat za članstvo postala korisnik pretpristupnih programa PHARE, SAPARD i ISPA iz drugih linija pomoći, a Kosovo je za potrebe podrške reformama u 2006. dobilo dodatnih 25 miliona evra. Zemlje regiona, izuzimajući Hrvatsku, takođe su dobile i vanrednu makrofinansijsku pomoć od 873 miliona evra. Uz to, od Evropske investicione banke dobijeni su krediti od dve milijarde evra, pod povoljnim uslovima. Najintenzivniji priliv pomoći je bio početkom decenije za potrebe posleratne obnove, mada je značajna pomoć pristizala i narednih godina.

Da li se nešto menja od naredne godine kada EU ulazi u novi sedmogodišnji budžetski ciklus? Koji su problemi vezani za dalju pomoć EU-a? Kako se oni odražavaju na položaj Srbije?

Prvi problem je opšti kontekst – dalja politika proširenja EU-a. Politička spremnost na novi ciklus proširenja je sporna. Mada se pokazalo da su problemi vezani za peto proširenje, sa deset novih zemalja, u velikoj meri prevladani, a da su prednosti, prvenstveno ekonomske i bezbednosne značajne, predstojeće pristupanje Bugarske i Rumunije, koje su deo ovog istog paketa proširenja, izaziva dodatne tenzije.

Perspektiva članstva za Hrvatsku je sve manje sporna, a članstvo Turske sve udaljenije. Ostale zemlje zapadnog Balkana su negde između sa poboljšanim rejtingom u evropskom javnom mnjenju, ali uz udaljeniju vremensku perspektivu, sudeći prema političkim donosiocima odluka. Naravno, to otvara određeni manevarski prostor, pod

uslovom da zemlje regiona pokažu dovoljno političke volje, inicijative i rezultata u daljem približavanju EU-u. Ukazuje se da su povećano lobiranje, pritisci i stalna inicijativa iz zemalja zapadnog Balkana neophodni kako bi se pomerilo klatno političke volje u EU-u za daljim proširenjem.

Institucionalni kapacitet za proširenje EU-a je problematičan sve dok se ne doneše novi ustav EU-a. U određenoj meri i sam proces proširenja će zavisi od toga da li će EU završiti kao snažni trgovinski blok, ili kao međunarodni politički entitet. Nije isključeno da će se njen politički kapacitet ponovo testirati na Balkanu, kao početkom devedesetih godina sa raspadom Jugoslavije. EU treba da preuzme povećanu bezbednosnu, političku i ekonomsku odgovornost za Kosovo, a da pri tome zadrži odlučujući uticaj u Makedoniji, Albaniji i BiH, ne narušavajući stabilnost i evropsku perspektivu Srbije. Da li postoje jasan plan, efikasni instrumenti i jedinstvena volja u EU-u da se tako komplikovan zahvat izvede? Odlaganje proširenja za zapadni Balkan i izmene u njegovoj formi ne čine se kao delotvorna politika.

Posebno pitanje je finansijska podrška evropskom putu zapadnog Balkana. U mučnom usaglašavanju budžeta EU-a za period 2007–2013, stavka namenjena globalnoj ulozi EU-a, koja obuhvata objedinjeni Instrument pretpristupne pomoći (IPA) za kandidate i potencijalne kandidate, kao i pomoć novim susedima i zemljama u razvoju, spada u one koje su najviše redukovane. To je samo po sebi poruka o mestu koje se daje spoljnopoličkoj ulozi EU-a i politici proširenja u zemljama članicama koje su takvu odluku donele. Za sedam godina ukupni fond IPA iznosi 11,5 milijardi evra, a potencijalni kandidati – BiH, Crna Gora i Srbija imaju manje-više isti godišnji iznos pomoći kao i do sada, i ona će se koristiti samo za unapređivanje administrativnih i drugih upravljačkih kapaciteta i prekograničnu saradnju. Srbija će po tom osnovu dobijati 160–180 miliona evra godišnje, počev od 2007. Zemlje koje su kandidati imaju po nekim ocenama i dvostruko veći obim pomoći i pristup dodatnim instrumentima namenjenim ruralnom

razvoju, infrastrukturi i unapređivanju ljudskog kapitala. Ukoliko Srbija i ostali pretendenti na članstvo takođe steknu status kandidata, i njima će se automatski otvoriti mogućnost korišćenja dodatnih vidova pomoći.

Ima analitičara koji smatraju da bi tek neka nova eksplozija nasilja, i neizbežne krize i tenzije mogli ponovo prizvati pažnju i političku spremnost EU-a da se ponovo intenzivno, odnosno u odgovarajućoj meri angažuje na Balkanu (Ivan Krastev). Ili, da EU sadašnjom politikom razvodnjavanja obaveza preuzetih u Solunu 2003. godine ugrožava svoje ogromne petnaestogodišnje investicije u kontrolisanje i suzbijanje ratnih sukoba, izgradnju mira i stabilnosti i rekonstrukciju zapadnog Balkana (Gerald Knaus).

Za Srbiju, CG i BiH realna je opasnost da uđu u dalji proces marginalizacije i destabilizacije ukoliko brzo ne ostvare status kandidata za članstvo u EU-u, koji podrazumeva značajne obaveze i veću pomoć. Zato je za Srbiju obustavljanje daljih pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju svakodnevni gubitak vremena, dinamike i sredstava koji je udaljava od EU-a i svih suseda. Najgora je sadašnja varijanta da je sva politička energija srpskog društva isključivo usmerena na pitanje Kosova, bez odgovarajuće protivteže evropske budućnosti. Time se može objasniti visoka i opasna politička homogenizacija u Srbiji u retrogradnom pravcu.

Najzad, problem iskorišćavanja pomoći, ili koliki je apsorpcioni kapacitet primalaca? Čak ni Slovenija, koja je u tome bila najuspešnija, nije uspela da u potpunosti efikasno iskoristi pomoć EU-a u periodu pridruživanja i pristupanja. Srbija ima ozbiljne probleme da osposobi domaću strukturu za prihvatanje i upravljanje pomoći EU-a, koja treba da zameni Evropsku agenciju za rekonstrukciju kada za dve godine prestane sa radom. Prekid pregovora sa EU-om taj problem dodatno otežava, jer smanjuje podsticaje i motivaciju, ali i neophodno preuzimanje obaveza u tom pogledu.

Uz to, Nacionalni investicioni plan, koji u naredne tri godine treba da omogućava godišnje injekcije kapitala koje su gotovo dvostruko veće od priliva pomoći EU-a, nije koordiniran sa trogodišnjim programom pomoći EU-a, koji se upravo usaglašava sa srpskom administracijom. Imajući sve to u vidu, efikasno korišćenje pomoći EU-a je na navedenoj listi problema nešto što u najvećoj meri zavisi od nas samih i za šta ćemo snositi najveći deo odgovornosti.

Autorica je naučni savetnik u

beogradskom Institutu ekonomskih nauka

SEPTEMBAR

1. septembar – Na čelu međunarodne civilne i vojne uprave na Kosovu dužnost su preuzeli novoizabrani ljudi: novi šef UNMIK-a Joakim Riker i novi šef KFOR-a general Roland Kater.

- Komesar za proširenje EU-a Oli Ren kritikovao je Bugarsku zbog izostanka napretka u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Ren je izjavio da Bugarska ima manje od četiri nedelje da uveri EU da je spremna da se priključi toj zajednici naredne godine i da nije potrebno da se primeni mogućnost jednogodišnjeg odlaganja iz ugovora o pristupanju.

5. septembar – Ministar finansija Srbije Mlađan Dinkić je u Briselu o tzv. paketu plus razgovarao sa visokim predstavnikom EU-a Havijerom Solanom, evropskim komesarom za finansije Hoakinom Almunijom i evropskom komesarkom za međunarodne poslove Benitom Ferrero-Valdner. Dinkić je posle razgovora izjavio da bi Srbija, ukoliko ispuni svoju hašku obavezu, mogla 2007. da postane kandidat za članstvo u Evropskoj uniji.

6. septembar – Evropski parlament je ratifikovao Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Albanije Evropskoj uniji, uz više predloga za dalje reforme.

8–9. septembar – U Beču je održana još jedna runda pregovora o budućem statusu Kosova, na temu decentralizacije, kao i zaštite verskog i kulturnog nasleđa.

11. septembar – Ministar spoljnih poslova Srbije Vuk Drašković i ambasador Italije Alesandro Merola potpisali su u Beogradu Sporazum o viznim olakšicama. Na osnovu Sporazuma, Ambasada Italije izdavaće besplatne vize studentima koji idu na studijsko putovanje ili učestvuju u programima kulturne razmene, članovima folklornih grupa koji nastupaju na kulturnim manifestacijama, učesnicima u programima razmene između pobratimljenih gradova i sl. Vize sa dužim trajanjem moći će da dobiju i privrednici, naučnici, istraživači i kulturni radnici.

- Pismom komesara EU-a za proširenje i pravosuđe, Evropska unija je upozorila rumunske vlasti da ta država ne uspe-

PREMIJERI BUGARSKE I RUMUNIJE, SERGEJ STANIŠEV I KALIN POPESKU TARIČEANU, SA OLIJEM RENOM

va da održi obećanje da će se izboriti sa korupcijom (parlament nije usvojio paket zakona predložen od strane EU-a) i da bi to moglo uticati na datum prijema Rumunije u Evropsku uniju.

13. septembar – U Briselu je održana treća runda pregovora predstavnika zemalja jugoistočne Evrope o zoni slobodne trgovine u regionu.

15. septembar – Savet za spoljne poslove Evropske unije izabrao je tim za pripremu moguće buduće međunarodne civilne misije na Kosovu, posle utvrđivanja statusa Kosova i prestanka mandata UNMIK-a. Za šefa tima izabran je Torbjorn Solstrem, a budžet tima je 869.000 evra. Šefovi diplomatija drža-

va članica EU-a predložili su i da budući šef međunarodne civilne misije bude istovremeno i specijalni predstavnik Unije. EU će imati ključne nadležnosti u policiji i pravosuđu na Kosovu. Savet je takođe usvojio i Zajedničku deklaraciju o političkom dijalogu Evropske unije i Crne Gore i ponovio obavezu Srbije da u potpunosti saraduje sa Haškim tribunalom, kao uslov za nastavljavanje pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju. Ministri spoljnih poslova osudili su govor mržnje u predizbornoj kampanji u Bosni i Hercegovini i izrazili žaljenje zbog izostanka predviđenih reformi u ovoj državi, naročito u preobražaju organizacije policije.

PROMENA NA ČELU KFOR-a NA KOSOVU

FOTOGRAFIJE BETA

evropa u brojkama

Za šest godina 1,27 milijardi za Srbiju

Evropska unija je i do oktobra 2000. obezbeđivala humanitarnu pomoć, podršku nezavisnim medijima i građanskom društvu u Srbiji, ali posle demokratskih promena njena pomoć je proširena na sve oblasti društva. Preko Evropske agencije za rekonstrukciju, EU je za Srbiju izdvojila oko 1,27 milijardi evra, po sledećoj dinamici:

Godina	Iznos (u milionima evra)
2000.	182
2001.	194
2002.	169
2003.	220
2004.	205
2005.	152
2006.	144

(Izvor: EAR 2006)

Pomoć Evropske unije kroz program CARDS, 2000–2006.

U milionima evra

Sektor	Državna zajednica SCG	Srbija	Crna Gora	Kosovo	Ukupno
Pravosuđe i unutrašnji poslovi	1,8	24,8	3	11,6	41,2
Izgradnja administrativnih kapaciteta	5,6	87,5	11	29,5	133,6
Ekonomski i socijalni razvoj	3	124	16,3	64,8	208,1
Zaštita životne sredine i prirodnih bogatstava	0	22,5	6	6	34,5
Stabilizacija demokratije	3,4	28,5	3,7	11,5	47,1
Ostalo	2,2	46,2	6,5	20,1	75
Ukupno alocirana sredstva	16	333,5	46,5	143,5	539,5

25 programa za zapadni Balkan

Od ove godine naša zemlja, uz ostale zapadnobalkanske susede, može da učestvuje u nekoliko, a perspektivno u 25 programa Evropske unije, od kojih su devet u oblasti obrazovanja i kulture, po tri u oblasti zapošljavanja i socijalne politike, po dva u delokrugu Generalnih direktorata EU/a za informaciono društvo, za saobraćaj i energetiku i za poresku politiku i carinsku uniju, a po jedan se odnosi na oblasti istraživanja, životne sredine, pravosuđa i sprečavanja pronevera. Evropski pokret u Srbiji, u saradnji sa Kancelarijom za pridruživanje EU-u Vlade Republike Srbije, objavio je poseban priručnik u kojem je zainteresovanim institucijama i pojedincima objašnjeno kako da učestvuju u ovim programima, za čijeg je glavnog koordinatora u Srbiji određen Sektor za donacije i razvojnu pomoć republičkog ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom.

U brošuri su navedeni detalji o svakom od 25 programa: opis, ciljne grupe, aktivnosti, vreme trajanja, budžet, da li i preko kojih projekata Srbija u njima već učestvuje, i koji je generalni direktorat EU-a nadležan za njegovo sprovođenje. Tu su i internet adrese za dodatne informacije i objašnjenja najvažnijih pojmova.

Kao najzanimljivije za našu javnost, a posebno za mlade stručnjake i studente, pomenimo *TEMPUS*, *Erazmus mundus*, *Sokrat* i *Leonardo da Vinči*, zatim programe medijske obuke, zaštite potrošača, rodne jednakosti, program za umetnike (*Kultura 2000*), za sprečavanje nasilja nad decom (*Dafne II*), za unapređenje poreskih sistema (*Fiskalis 2007*), za razvoj pomorskog saobraćaja (*Marko Polo*)...

Otvaranjem ovih programa za građane naše i ostalih zemalja zapadnog Balkana, Evropska unija je pokazala da se drži obećanja datih juna 2003. na svom Solunskom samitu, a to je da će efikasnije pomagati proces stabilizacije država ovog regiona i njihovog pridruživanja Uniji – sve do prijema u EU – i to sve više kroz instrumente koji su dostupni, razumljivi i korisni običnim građanima. Uključivanjem u programe Unije oni će najbolje osetiti prednosti budućeg članstva u EU-u.

Pojmovnik EU-a i evropskih integracija

Šta Srbija dobija ulaskom u EU?

Za Srbiju i Crnu Goru pristupanje Evropskoj uniji definisano je kao prioritetan i dugoročan strateški cilj. Ostvarenje ovog cilja omogućiće Srbiji učešće u razvoju evropske i svetske ekonomije, politike i kulture. Granice će biti formalnost i građani će moći slobodno da se kreću i putuju po celoj EU. Imajući u vidu kašnjenje u procesu tranzicije za državama istočne i srednje Evrope i težinu reformi koje moramo da sprovedemo kako bismo privukli strane investitore, EU je ne samo cilj već i sredstvo i partner koji na ovom putu pomaže uređenje naše zemlje.

Da li ćemo imati bolju ekonomsku situaciju kad uđemo u EU?

Da bi naša zemlja uopšte mogla da uđe u EU, moramo da stabilizujemo ekonomsku situaciju i omogućimo neometano funkcionisanje tržišne privrede. Ulaskom u EU naša preduzeća imala bi bolji pristup kapitalu, opremi i tehnologijama, što bi uticalo na povećanje njihove konkurentnosti. Konkurencija na zajedničkom tržištu EU-a uticaće na ubrzanje neophodne modernizacije poslovanja naših firmi, s ciljem povećanja produktivnosti. Stabilnija ekonomska situacija doprineće većem prilivu stranih direktnih investicija, a samim tim i otvaranju većeg broja radnih mesta.

Koje su kratkoročne, a koje dugoročne koristi od ulaska u EU?

Kratkoročne koristi uglavnom se odnose na prenos znanja i metoda, pristup raznim fondovima i programima Evropske unije, tehničko-finansijsku pomoć EU-a, mogućnost korišćenja fondova namenjenih smanjenju razlika između regija i država članica Unije. Dugoročno se mogu očekivati pozitivni efekti sprovedenih reformi u vezi s primenom propisa EU-a, kao i efekti učestvovanja na velikom, zajedničkom tržištu, modernizacija privrede, porast direktnih stranih ulaganja, otvaranje novih radnih mesta, zaštita prava potrošača, itd.

(Iz publikacije "Kako, zašto, kada... Evropska unija", Kancelarije Vlade Srbije za pridruživanje Evropskoj uniji, Beograd, 2006)

Pomoć Evropske unije na mreži

Detalje o programima finansijske pomoći Evropske unije državama kandidatima za članstvo, kao i potencijalnim kandidatima, ali i statističke podatke, možete pronaći na adresi Direktorata za proširenje Evropske komisije: http://ec.europa.eu/enlargement/financial_assistance/index_en.htm. Skrećemo vam pažnju na objašnjenje novog instrumenta za pretpristupnu pomoć.

O Srbiji i drugim državama regiona konsultujte i veb stranicu Evropske agencije za rekonstrukciju, naročito informacije iz poslednjeg biltena posvećenog ovoj temi: <http://www.eur.eu.int/publications/main/news-aib2.htm>. Među mnogim drugim, Delegacija Evropske komisije u Beogradu nudi informacije o ovoj problematici: <http://www.eudelyug.org/sr/index.htm>.

Na veb sajtu Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom naći ćete informacije o susedskim programima: http://www.evropa.sr.gov.yu/Isdacon/PublicSite1/NP_Default.aspx. Posebno vam preporučujemo veb sajt Evropskog pokreta u Srbiji (www.emins.org), sa kojeg možete preuzeti dve izuzetno korisne publikacije: "Šta je Evropska unija uradila za Srbiju" i "25 programa Evropske unije". Iz ove poslednje nudimo adrese otvorenih programa za Srbiju i preporučujemo vam da se sami obavestite o onim programima koji mogu biti otvoreni sa daljim napretkom u evropskoj integraciji:

Šesti okvirni program za istraživanja, tehnološki razvoj i ogleadne aktivnosti: <http://europa.eu.int/comm/research/fp6>

Tempus: <http://www.etf.eu.int/tempus.nsf>

Erasmus mundus: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/index_en.html

Omladina: <http://www.europa.eu.int/comm/youth>

Life: <http://europa.eu.int/comm/environment/life/home.htm>

Beogradski centar za evropske integracije (BeCEI)
okuplja domaće i strane stručnjake koji se bave istraživanjima, obrazovanjem i izdavaštvom u oblasti političkih, bezbednosnih i ekonomskih reformi, neophodnih za evropske integracije naše zemlje.
Kontakt: dr Jovan Teokarević, direktor
e-mail: info@becei.org **web:** <http://www.becei.org>

Mesečnik *Evropski forum* je izdanje Beogradskog centra za evropske integracije i redovni je dodatak nedeljnika *Vreme*.

Osnovale su ga u januaru 2003. godine tri nevladine organizacije: *Pax Christi Holandija*, *BeCEI* i *Centar za razvoj Srbije*.

Urednici: Aleksandra Mijalković i dr Jovan Teokarević

Adresa: Vitanovačka 23, Beograd, Srbija

tel/fax: 011/2464-180, **e-mail:** info@becei.org,

web: www.becei.org

Ovaj broj je objavljen uz podršku Fonda za otvoreno društvo, Srbija

Oblikovanje i slog: Grafički Centar Vreme Štampa: Rotografika, Subotica